

Gost broja

Ministrica kulture Republike Hrvatske Nina Obuljen Koržinek

Razgovarala: Davorka Pšenica

Zakon iz 1997. godine omogućio je snažniji razvoj knjižnica, a s novim Zakonom očekujemo djelotvorniji i ekonomski učinkovitiji knjižnični sustav na nacionalnoj razini. Time, prije svega, mislim na potrebu uspostavljanja središnjih službi i usluga, kako bi se osiguralo da se knjižnice više posvećuju svojim korisnicima, inovativnim uslugama i programima poticanja čitanja te podizanja opće razine kulture i obaviještenosti, uključujući i digitalnu kulturu.

čitanja iznimno je bitan strateški dokument, kakvim se ne mogu pohvaliti mnoge zemlje sa snažnijom kulturom čitanja od hrvatske. Načelno, svrha je Strategije razvoj kulture čitanja, čime će se što većemu broju pripadnika hrvatskoga društva omogućiti da čitaju sa zadovoljstvom i razumijevanjem. Očekujem kako će njezina provedba omogućiti okupljanje i vrjednovanje podataka o svim kampanjama i aktivnostima popularizacije čitanja, što ih već godinama provode različite ustanove, udruge i pojedinci, uspostavljanje učinkovita društvenog okvira za potporu čitanju, razvoj čitalačke pismenosti i poticanje čitatelja na aktivno i kritičko čitanje te, naposljetku, povećanje dostupnosti knjiga i drugih čitalačkih materijala.

Novčano potpomaganje provedbe Strategije osigurano je u Državnome proračunu Republike Hrvatske, a očekujemo i sredstva iz Europskoga socijalnog fonda. Pratećim dokumentima predviđen je čitav popis mjera i određenih aktivnosti, kao i njihovi nositelji.

Slom knjižarskoga lanca Algoritma probudio je krizu u nakladništvu i knjižarstvu. Smanjenje broja kvalitetnih naslova i nezavidna situacija s knjižarskom mrežom traži sustavnu promjenu politike prema knjizi. Koje ste mjere poduzeli i što još planirate napraviti kako biste pomogli nakladnicima u objavljivanju novih naslova i raspačavanju knjiga?

Uz potporu izdavanju knjiga kao redovitu mjeru kojom Ministarstvo kulture Republike Hrvatske pomaže nakladnicima u objavljivanju vrijednih naslova, 2017. su godine promijenjena mjerila Javnoga poziva za otkup knjiga za narodne knjižnice, čime je velik broj narodnih knjižnica u Hrvatskoj, posebno one najmanje i najslabije opremljene, dobio veći broj naslova objavljenih 2016. i 2017. godine. Svakako treba istaknuti kako je iznos isplaćen nakladnicima za otkup knjiga u 2017. godini gotovo udvostručen u odnosu na prethodnu godinu,

Istraživanja vezana za knjigu i čitanje upozoravaju na neprekidno smanjenje zanimanja za knjigu i čitanje pa je u svezi s tim dobrodošla nedavno usvojena Nacionalna strategija za poticanje čitanja od 2017. do 2022. godine, koja bi trebala pridonijeti razvoju kulture čitanja. Što očekujete od Strategije, koji su strateški ciljevi i akcijski planovi njezine provedbe?

Ne bih se u potpunosti složila s tako izričito iznesenom tvrdnjom. Točno je kako neki podatci govore o smanjenju zanimanja za redovitu kupovinu knjiga, kao i o smanjenju zanimanju nekih dobnih skupina za tradicionalne oblike čitanja i klasične oblike štiva. Međutim, pokazatelji o posudbama u knjižnicama govore drugo.

Bez obzira na uzroke uočenih promjena čitalačkih navika hrvatskih građana, Nacionalna strategija za poticanje

pa očekujemo kako će im ta sredstva pomoći u raspačavanju i onih izdanja koja nisu bila otkupljena Javnim pozivom.

Kao novu mjeru koja je ostvarila bitan odjek u javnosti, a već su vidljivi i prvi učinci na tržištu, svakako treba istaknuti raspisivanje posebna Javnog poziva za poduzetništvo u kulturi za područje knjižarstva i nakladništva kojim je Ministarstvo kulture u suradnji s Vladom Republike Hrvatske, odnosno Ministarstvom gospodarstva, poduzetništva i obrta, novčano potpomaglo vlastitim novčanim prilogom 45 poduzetničkih programa u iznosu od četiri milijuna kuna te tako izravno pridonijelo rješavanju velike krize nastale urušavanjem Algoritmone knjižarske mreže. U 2018. godini nastavljamo s provedbom mjera i programa koji bi trebali pomoći oporavku knjižarske mreže i sustavu raspačavanja knjiga u Hrvatskoj.

Treba istaknuti kako svojim javnim djelovanjem i medijskom prisutnošću Ministarstvo kulture Republike Hrvatske nastoji senzibilizirati i druga tijela lokalne i regionalne uprave za problematiku knjige i nakladništva, uz glasne pozive svim sudionicima knjižnoga lanca da se prijavljuju i na druge poduzetničke natječaje, odnosno natječaje za korištenje sredstava iz Europskih fondova. U svezi je s tim zanimljiv sadašnji Poziv na dostavu projektnih prijedloga pod nazivom *Kultura u centru – potpora razvoju javno-civilnog partnerstva u kulturi*.

Koje mjere Ministarstvo kulture Republike Hrvatske poduzima u poticanju hrvatskoga književnog stvaralaštva te promicanju hrvatskih autora?

Uz znatan rad na zakonskome uređenju područja samostalnih umjetnika i njihovih prava, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske izravno novčano podupire autore preko nekoliko javnih poziva koji se raspisuju svake godine – Javni poziv za dodjelu stimulacija za najbolja ostvarenja na području književnog stvaralaštva u protekloj godini te Javni poziv za dodjelu potpora za poticanje književnog stvaralaštva. Osim navedenim javnim pozivima, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske dodjeljuje i Nagradu Iso Velikanović za najbolja ostvarenja u području književnoga prevodilaštva te Nagradu Vladimir Nazor za različita umjetnička područja, uključujući i književnost.

Što je s autorskom naknadom za javnu posudbu knjiga?

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske krajem je 2017. godine sukladno potpisano ugovoru s Društvom hrvatskih književnika isplatilo dva milijuna kuna za autorske naknade za javnu posudbu u narodnim knjižnicama u 2015. godini.

Nedavno je Hrvatsko knjižnično vijeće usvojilo Strategiju razvoja hrvatskoga knjižničarstva za razdoblje od 2018. do 2022. godine koja sadrži četiri strateška cilja i određene mjere za njihovo ostvarenje. Recite nam, što očekujete od ove Strategije, hoće li i kada biti vidljive promjene i prvi rezultati?

Strategija je planirana prije mogega mandata i poduprla sam njezino donošenje. Uskoro očekujem predstavljanje teksta dokumenta koji je usvojilo Hrvatsko knjižnično vijeće, pa ćemo onda poduzeti daljnje mjere. U planu je izradba cjelovite Nacionalne strategije kulture koju bi donio Sabor Republike Hrvatske, a tzv. resorne strategije, u koje pripada i knjižničarska, bile bi dio te opće strategije i usvajale bi se na sjednici Vlade Republike Hrvatske.

U tijeku je priprema za javnu raspravu o novome Zakonu o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. Zanima nas koje novosti vezane za položaj, novčano potpomaganje i djelovanje knjižnica donosi novi Zakon?

Javna rasprava još nije pokrenuta jer je prvo trebalo organizirati elektroničku raspravu o dokumentu kojim se opravdava nužnost donošenja novoga Zakona.

Pretpostavljam da Vas, kao predstavnicu knjižničarske struke, ne trebam posebno uvjeravati u nužnost donošenja novoga Zakona, u čiju se izradbu i krenulo na poticaj struke, jer je od usvajanja Zakona iz 1997. godine prošla dvadeset i jedna godina obilježena brojnim promjenama u društvenu okruženju.

Zakon iz 1997. godine omogućio je snažniji razvoj knjižnica, a s novim Zakonom očekujemo djelotvorniji i ekonomski učinkovitiji knjižnični sustav na nacionalnoj razini. Time, prije svega, mislim na potrebu uspostavljanja središnjih službi i usluga, kako bi se osiguralo da se knjižnice više posvećuju svojim korisnicima, inovativnim uslugama i programima poticanja čitanja te podizanja opće razine kulture i obaviještenosti, uključujući i digitalnu kulturu.

U etapi pripreme novoga Zakona ostvarili smo uspješnu komunikaciju s Ministarstvom znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, što je iznimno bitno jer se tako mogu zajednički riješiti neka osjetljiva pitanja koja nijedno od resornih ministarstava ne bi moglo provesti samostalno.

Knjižnice će se utemeljivati kao pravne osobe ili ustrojbene jedinice pravnih osoba, a moći će ih utemeljiti i hrvatske i inozemne pravne i fizičke osobe. Županije će biti dužne u suradnji s matičnim županijskim knjižnicama utemeljiti pokretne knjižnice kako bi osigurale knjižničnu uslugu i za najmanje zajednice u svojem području.

Na jasniji će se način urediti i područje novčanoga potpomaganja za rad knjižnica te izvori novčanoga potpomaganja posebnih programa i zadaća. Osnažit će se uloga knjižnica kao najdemokračičnijih nositeljica i promicateljica kulturnih, obavijesnih, obrazovnih i ostalih vrijednosti namijenjenih najširim slojevima stanovništva.

Uredit će se dosad nedovoljno uređena područja, kao što su načela djelatnosti, službe i usluge (poput digitalizacije, prikupljanja digitalnih matrica, organizacije *online* usluga, obrazovanja stručnjaka u radu s informacijama u analognome i digitalnome obliku, utemeljivanja i upravljanja repozitorijima digitalne građe te zaštite baštine u digitalnome okruženju), korištenje službi i usluga, međuknjižnična posudba, knjižnična građa kao kulturno dobro, zaštita građe, revizija i otpis, statistički podatci, kao i prava i dužnosti korisnika koja dosad nisu bila normativno uređena.

Hoće li i kako novi Zakon urediti pitanja vezana za stjecanje knjižničarskih zvanja i priznavanje materijalnih prava koja iz toga proizlaze te utjecati na uvjete zapošljavanja u knjižnicama? Hoće li biti promjena u odnosu na postojeći Zakon?

Odredbe o knjižničnim djelatnicima uskladit će se sa sustavom obrazovanja knjižničnoga osoblja.

Nastojat ćemo osigurati da se u knjižnicama zapošljava jedino stručno osoblje, olakšati stjecanje potrebnih zvanja i vještina osobama koje su završile druge studije, a njihovi su profili propisani u dokumentima knjižnica.

Svjesni smo i potrebe da se nadzire zapošljavanje ako natječajni izbjegavaju poštovanje zakonskih odredaba te postavljaju stvarni uvjeti za zapošljavanje u manjim sredinama.

Novim Zakonom uredit će se i pitanje obvezna primjerka za koji je sada u cijelosti ovlaštena Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. U zadnjih nekoliko godina raspravlja se oko broja obvezna primjerka i njihove podjele, pa nas zanima hoće li se i za koliko broj od sadašnjih devet obveznih primjeraka smanjiti te tko će preuzeti njihovu podjelu?

U svezi s tim pitanjem nije postignut sporazum struke pa će najvjerojatnije tek javna rasprava rezultirati usuglašenim mišljenjem.

Poznato je kako se svrha prikupljanja obvezna primjerka i u svijetu ispituje, ali nitko ne sumnja u nužnost prikupljanja i čuvanja primjeraka za potrebe očuvanja kulturne baštine.

I na kraju jedno pitanje vezano za Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu. Dijelite li mišljenje da bi nam, s obzirom na nacionalnu ulogu i položaj Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu kao središnje kulturne, baštinske, znanstvene i obrazovne ustanove, a prema uzoru na druge nacionalne knjižnice u svijetu, kao npr. Britansku knjižnicu, bio poželjan poseban zakon kojim bi se odredile njezine zadaće i djelatnost?

U novome Zakonu o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti poseban dio odnosi se na rad i položaj Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te će se u sklopu toga dijela odrediti njezine zadaće i djelatnost. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, osim svoje uloge središnje kulturne, baštinske, znanstvene i obrazovne ustanove, neodvojiv je dio cjelovita knjižničnog sustava, stoga smatram kako nije potrebno usvajati poseban Zakona, nego da se, u sklopu Zakona o knjižnicama, mogu na kvalitetan način urediti njezini posebni oblici djelovanja.

Svećani klapski koncert u čast Dinka Fija

20 - RO, MOJ HLA - DNI STU - DEN - ĆE NE - MU - ĆE - NA
- CE - NA, U TE - BI SE U MI - LI - CA NE - ILI
- O - LE, GI - ZDA - VI MLA - DI - CI I MLA - DE - DA

20 - RO, MOJ HLA - DNI STU - DEN - ĆE NE - MU - ĆE - NA
- CE - NA, U TE - BI SE U MI - JU LI - CA NE - ILI
- O - LE, GI - ZDA - VI MLA - DI - CI I MLADE - DA

20 - RO
- CE - NA
- O - LE

fiofest
2018.

26. travnja 2018.

NACIONALNA I
SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA
U ZAGREBU